

DOKUMENTACE ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA VÝTVARNÝCH UMĚNÍ

FACULTY OF FINE ARTS

ATELIÉR MALÍŘSTVÍ 3

STUDIO PAINTING 3

VZPOMINKY

MEMORIES

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

TAMARA CONDE

MgA. BŘETISLV MALÝ

BRNO 2019

OBSAH:

TEXTOVÁ ČÁST	s. 5 – 7
OBRAZOVÁ ČÁST	s. 8 – 13

TEXTOVÁ ČÁST

Zdá se, že vzpomínky slouží jako pilíře, které vytváří stabilní identitu. Pomocí nich tvoříme svou osobní stylizaci, a tudíž i to, jak se chováme. Jakékoliv otázky typu „Jaký“ nebo „Kdo jsi?“ jsou spojené se vzpomínkami na naše minulé já. Smysl pro realitu a paměť jsou vzájemně propojeny. Je přirozené, že je tato realita zaznamenávána přerušovaně a s uměleckými zásahy režiséra, kterým je náš mozek. Součástí vzpomínání jsou mezery a předem dané sociální struktury. Je opravdu zvláštní, že někdo může mít své vzpomínky rozštěpené mezi různá prostředí, kultury a krajiny.

Lidé jsou kvůli jakémusi zvláštnímu strachu ze smrti posedlí vyrýváním svých životů do věcí. Smrtelnost zůstává hlavní lidskou posedlostí. A umělci jsou ještě více posedlí transcendencí. Dobrým příkladem je ruský film *Kamenný kvítek* z roku 1946,¹ v němž se objevuje sochař posedlý dokonalostí. Je zvláštní, že je tento příběh napsaný jako pohádka. Skoro se zdá, že se snaží dětem říct, aby neměly velké sny, nebo aby se spokojily s tím, co je obyčejné, hmotné a skutečné. Já však upřednostňuji druhou interpretaci. Nová obávaná forma smrtelnosti doplnila tu již existující. Zdá se, že zaujetí přítomností se změnilo v naději, že lidstvo dosáhne transcendence, tedy zanechá stopu ve vesmíru. To mi připomíná scénu z amerického filmu *Zakázaná planeta* z roku 1956,² kde lidé žasnou nad velkolepými úspěchy zaniklé mimozemské civilizace. Zánik inteligentních forem života je zřejmě jediný typ zániku, který se nás opravdu dotýká. A přesto když něco považujeme za inteligentní, tak je to jen označení, které nám slouží k tomu, abychom to srovnávali se sebou samými (což je přirozené). To je důvodem pro pocity bezmoci a osamění. Jsme spouštěči masového vymírání druhů – druhů, o kterých toho víme jen málo. Je možné, že Antropocén je sen, který vše pomalu zamožuje. Dokonce i malé kamínky, o kterých doufáme, že se jeden z nich stane budoucí *Rosettskou deskou* naší civilizace, prostředníkem mezi námi s čímkoliv, co přijde po nás. Z estetického hlediska se žádný z těchto filmů nepodobá mé práci, ale výborně slouží jako příklady vyrývání vzpomínek i strachu z toho, že si je nikdo nebude moci číst.

Materiály, se kterými jsem pracovala, a estetika, kterou chci evokovat, je jedna z nejvíce stereotypních metafor pro pomíjivost – listí opadávající na podzim ze stromů. S touto univerzální metaforou se mohou ztotožnit kdekoliv, kde rostou stromy.

S projektem jsem začala v minulém semestru v zahraniční stáž na Bauhaus-Universität v německém Výmaru. Tam jsem docházela na zcela jiný typ semináře, který byl zaměřený na nová media a bio art. Měla jsem zde možnost setkávat se s lidmi takřka z každého koutu světa, potkala jsem mnoho lidí z latinské Ameriky, kteří měli podobný pocit rozpolcených identit, jež byly spojené s jejich minulými já, a pocit smíšení vzpomínek pocházejících ze dvou různých prostředí. Motivaci byly moje dlouhodobé úvahy o tom, že je malba, jakožto umělecká forma, vzájemně propojená s dalšími společenskými nebo kulturními událostmi, spíše než s objektem, na který se nahlíží z jisté vzdálenosti. Pak je tu ale fixace na manuální práci a na „hmotnou“ stránku, nebo ztělesněnou představu, kterou měníme a pohybujeme s ní. Srovnala bych to se zanecháním otisku v materiálu, což je něco, co potřebuji nejen já, ale i mnozí další. Řekněme, že je to smyslová potřeba. Dále je tu i otázka toho, jak politicky

¹ *Kamenný kvítek* [film]. Režije Alexandr PTUŠKO. SSSR, 1946.

² *Zakázaná planeta* [film]. Režije Fred M. WILCOX. USA, 1956.

nebo ekologicky angažované může medium malby být. Bylo by naivní domnívat se, že na mediu nezáleží a že jedinec může jeho prostřednictvím vyjádřit jakoukoliv myšlenku nebo emoci, aniž by vzal v úvahu diachronní povahu tohoto média. Dokonce ani v jazyce si synonymum nutně nemusí zachovat původní význam, jaký mělo v nějaké větě.

Během svého pobytu jsem začala sbírat listí. Můj prvotní impulz k této činnosti byl velmi iracionální – jednoduše jsem nechtěla, aby všechny shnily. Obávala jsem se, že začne sněžit a ony zmizí. Sníh přišel bez zaváhání, ale stejně rychle i zmizel. Zima byla vlastně velmi přívětivá, takže když jsem se vrátila do České republiky.

Ideální formu pro vybavování si vzpomínek jsem hledala už předtím. Zhruba před rokem jsem se pokoušela uchopit „esenci“ svých přátel a příbuzných tím způsobem, že jsem je přiměla, aby u sebe měsíc nosili něco jako škapulír, který by nasákl jejich vůní. Pošetile jsem věřila, že si tak budu moct uchovat vůni své matky ve skleněné nádobě. Vůně však se stejnou rychlostí i vyprchala. Vůně mají schopnost přenést nás zpět v čase. Zdá se, že ty nejživější a nejbarvitější vzpomínky jsou pachy vyvolávány až do takové míry, že se nám na malou chvíli vybaví v mysli. Přestože tuto chvíli vnímáme velmi autenticky, žádný parfém nevydrží věčně. Nechat si relikvie, které tuto vůni kdysi měly, je sice krásné, ale nakonec se z nich stanou pouze lastury na pláži. Lastury, ve kterých byl kdysi život a které sloužily k nějakému účelu. A které teď leží v písku vyvržené mořem jako šperky. Jako dítě jsem milovala, když jsme s matkou sbíraly mušle na pláži. Taková činnost v mnoha z nás vyvolává příjemné vzpomínky na letní dovolenou. Ale také je to činnost, kterou jsem v dobách, kdy jsem žila poblíž oceánu, brala jako sako samozřejmost.

V procesu „zakonzervování“ své sbírky listí jsem jejich přírodní odstín zakryla vrstvou akrylové barvy. Když byly natřené bílou, (tedy barvou, která by je pohltila i v případě, že by na ně napadl sníh), připomínaly lastury. Celý proces se zdánlivě změnil ve sbírání listí, jejich natírání barvou a jejich shromažďování. Pak přišlo pořizování fotografií a natáčení videí, které zaznamenávaly, jak listí shromažďuji. Posléze se i tato dokumentace samotná začala hromadit jako listí v paměti mého počítače.

Brzy začala převažovat videa listů umístěných v krajině. Chtěla jsem zjistit, jak by komunikovaly s hypotetickým novým prostředím. Takovým, kam kdysi patřily, ale v současné době už tam nepatří. Pro tento snímek byly listy umístěny na poli. Bylo to v březnu a půda byla tmavá a lehce z ní začala rašit zeleň. Na rašící trávu jsem položila „zakonzervované“ listí. Pak jsem je zase posbírala a odnesla.

Nedávno jsem požádala svou sestru, která žije ve městě Ensenada v oblasti Baja California v Mexiku, aby mi poslala nějaká videa pláže. Pomocí telefonu je neskutečně snadné pořídit video čehokoliv. S těmito zařízeními je tak snadné spojit se s kýmkoliv. Je tak snadné dosáhnout pocitu, že člověk, se kterým voláte přes Skype, je přímo u vás. To jsou další materiály, které můžete hromadit a strážet.

Existuje přirozená touha překonat smrt a zapomnění, která souvisí s potřebou někomu předat naše vzpomínky. Tato touha po nesmrtelnosti, jejímž výsledkem je buď to, že je zhmotněna ve skutečném světě, nebo je dokonce zaznamenána pomocí nějakého media, existuje v obou těchto formách v individuálním rozměru jako strach ze zapomínání a z toho, že budeme zapomenuti. To vyúsťuje v nutnost vytváření památníků, pořizování fotografií, psaní autobiografií, zveřejňování příspěvků na sociálních sítích týkajících se i těch nejnepatrnějších úspěchů nebo skladování všeho možného v digitálních vzpomínkách.

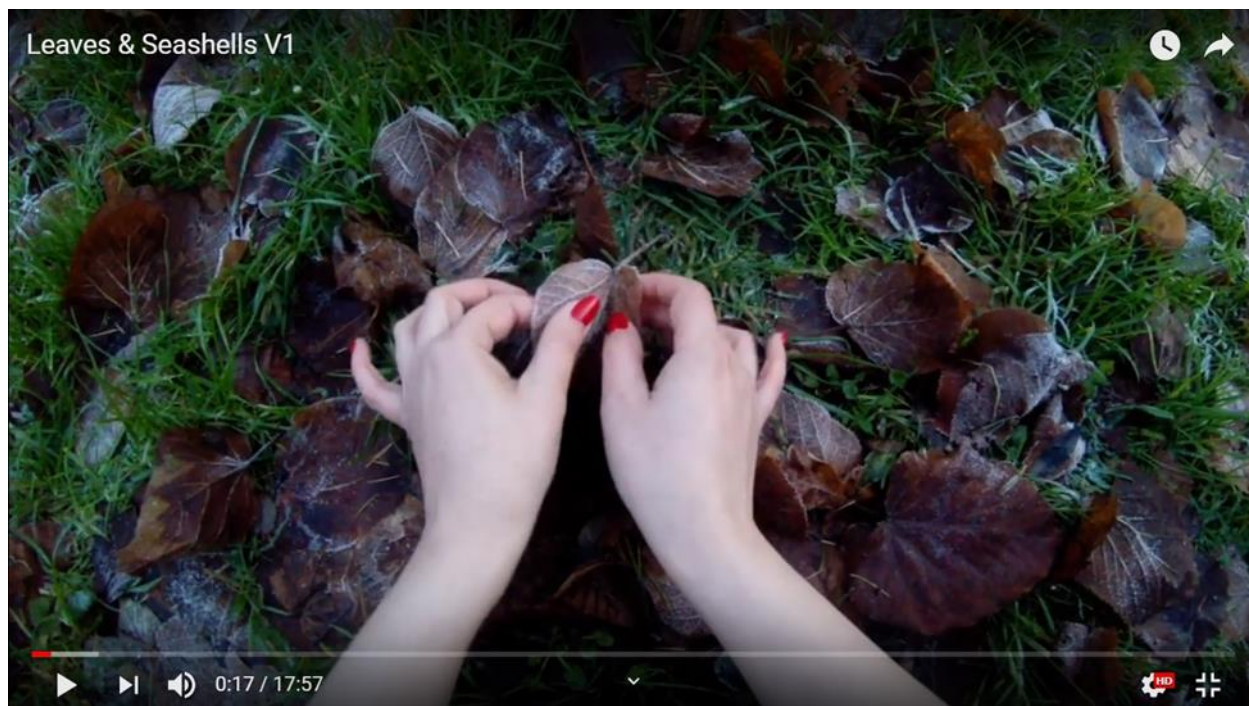
Závěrečná instalace tohoto díla bude převážně sestavená ze shromažďování videí dvou krajin, Středoevropskou (původ listí) a Kalifornského poloostrova (domov lastur, které listí napodobují). V mírnějším měřítku také se bude skládat s písku a falešných lastur.

Listí a lastury mají velmi zajímavou stavbu. Je vtipné, že stromy se příliš nestarají o pomíjivou podstatu svého listí, jelikož samy žijí dlouho, zatímco mořský slimák se se svým dílem pyšní, vzhledem k faktu, že uplynou staletí, než se z jeho ulity stanou zrnka písku.

„Lekce a příklad architektury a této knihy jakožto celku... je to, že jakákoliv činnost, která se snaží vyrovnat se s pamětí, svého cíle může dosáhnout jen tak, že vezme v potaz to, čemu se paměť marně snaží zabránit. Umění se nemůže vyrovnat s pamětí bez toho, aby čelila zapomínání.“

str. 16. *The Art of Forgetting (Umění zapomínání)*. FORTY, Adrian, KÜCHLER, Susanne. 1999.

OBRAZOVÁ ČÁST

Screenshot z videa *Leaves and Seashells* 2019, stopáž 17:57 min

Screenshot z videa *Leaves and Seashells* 2019, stopáž 17:57 min

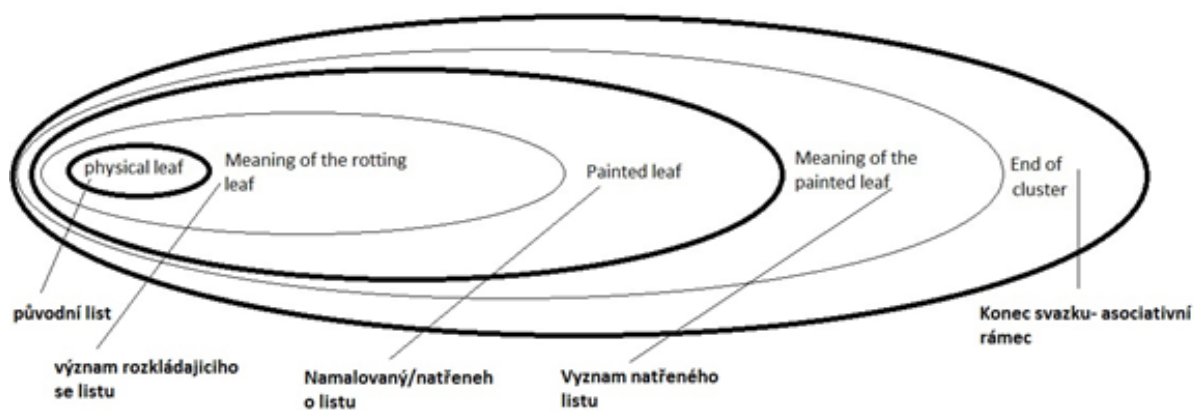

Schéma podoby listu a lastur

Fotografie hnijících listu

Pohled do instalace *Leaves and Seashells*, Bauhaus Universität, 2019

Fotografie listu na poli

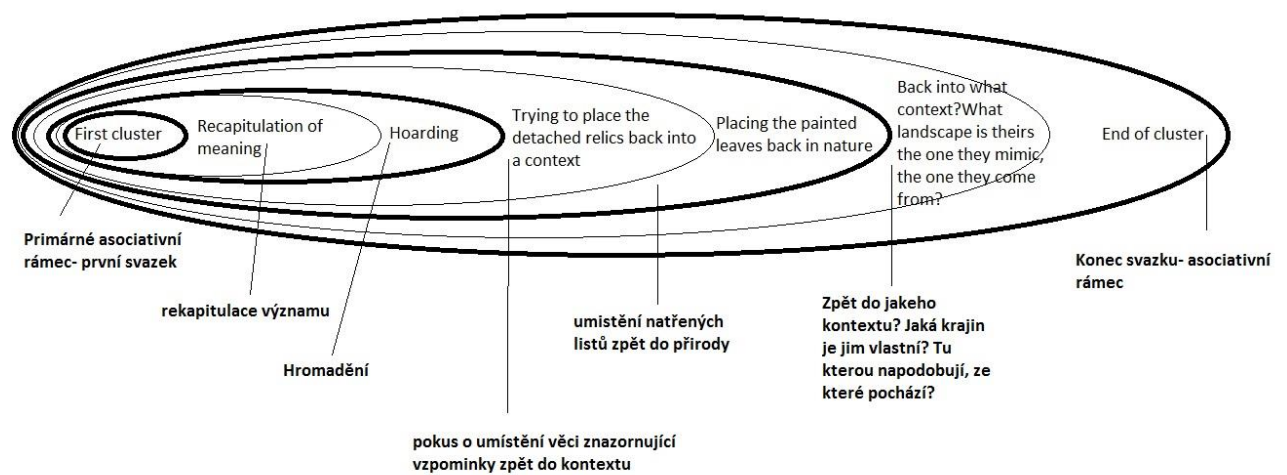
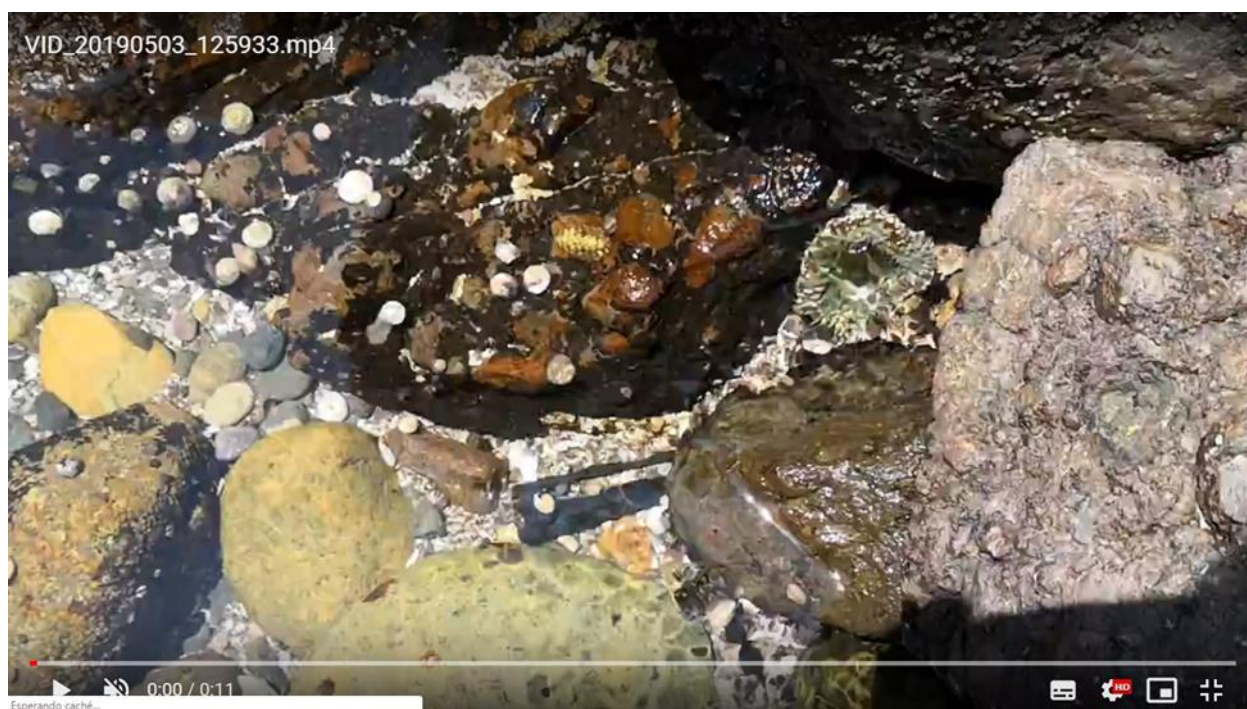
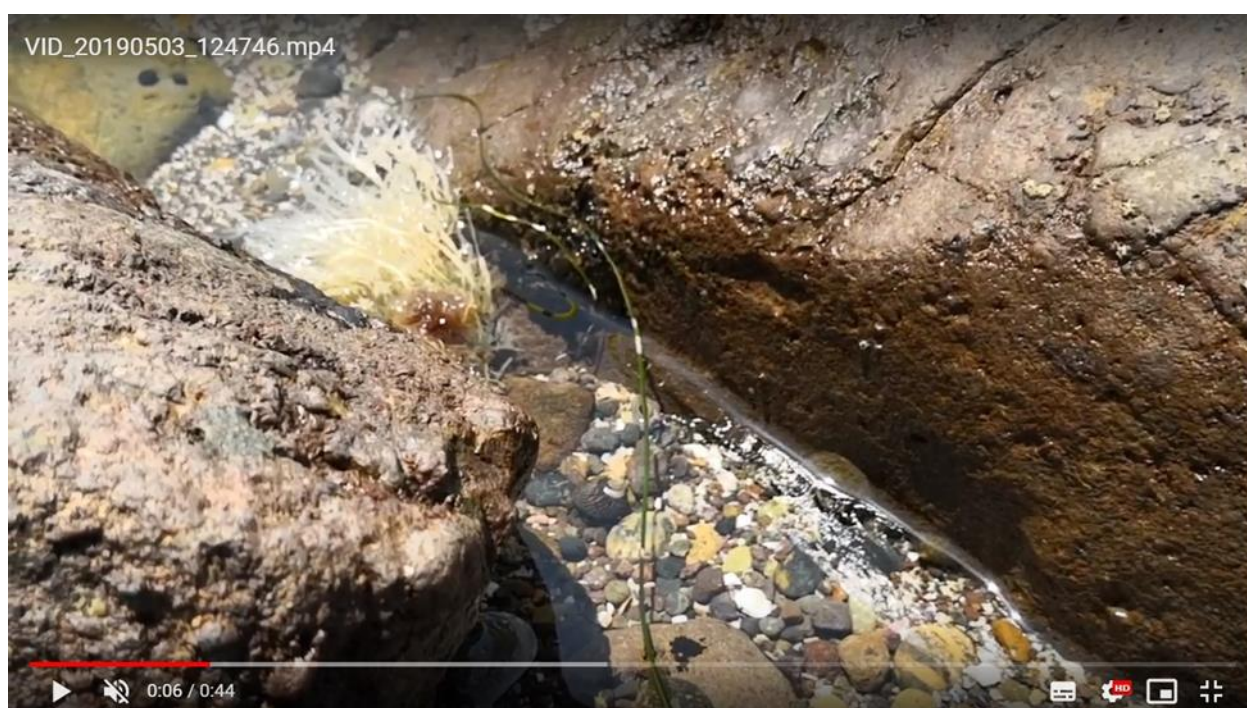

Schéma natřených listu v krajině

Screenshot z videa *Bez názvu*, 2019, stopáž prox 18 min. *Plaž*

Screenshot z videa *Bez názvu*, 2019, stopáž prox 18 min. *Plaž*

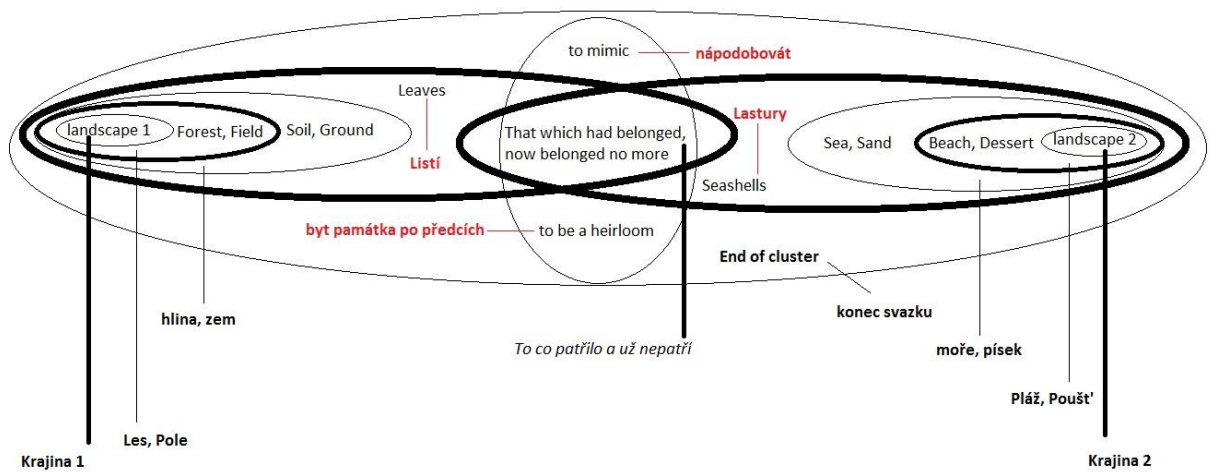

Schéma dvoje krajiny

Fotografie kladení listí na poli